

Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare

Ghid lingvistic

Limba română în Serbia

Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare, tratat al Consiliului Europei, protejează și promovează printre altele limba română în Serbia. Acest ghid lingvistic vă îndrumă către prevederile Cartei, pe care Serbia trebuie să le aplice limbii române.

Cu toate acestea, nici Serbia, nici Carta, nu vă pot proteja limba singure. Principala responsabilitate vă revine dumneavoastră. Limba română în Serbia va supraviețui doar dacă dumneavoastră o folosiți zi de zi – și peste tot. Și hai să fim sinceri: o limbă care este folosită doar în jurul mesei de bucătărie cu siguranță va muri.

Nu vă încuiați limba în casă: luați Carta în serios și folosiți-vă de multitudinea de oportunități pe care ea le garantează, în ceea ce privește folosirea limbii române în viața publică cotidiană.

Folosește-ți limba, nu o lăsa să moară!

Obiective și principii

În ceea ce privește limba română, în zonele în care limba română este folosită și în funcție de situația limbii române, Serbia își întemeiază politica, legislația și practica printre altele pe unul din următoarele obiective și principii:

- **recunoașterea limbii române** ca o expresie a bogăției culturale
- **respectarea ariei geografice a limbii române**, în așa fel încât diviziunile administrative existente sau noi să nu constituie un obstacol pentru promovarea limbii române
- necesitatea unei **acțiuni hotărâte pentru promovarea limbii române** în vederea salvării ei.

Serbia se angajează să elimine, dacă nu a făcut-o deja, orice **distincție, excludere, restricție sau preferință** nejustificată relativă la folosirea limbii române și având drept scop descurajarea sau punerea în pericol a menținerii sau dezvoltării acesteia. **Adoptarea de măsuri speciale** în favoarea limbii române,

destinate să promoveze egalitatea între vorbitorii limbii române și restul populației sau urmărind să țină seama de situațiile ei specifice, nu este considerată ca un act de discriminare față de vorbitorii limbilor mai răspândite.

Serbia se angajează să promoveze, prin măsuri corespunzătoare, înțelegerea reciprocă între toate grupurile lingvistice ale țării, îndeosebi acționând în așa fel încât **respectul, înțelegerea și toleranța față de limbile regionale sau minoritare** să figureze printre obiectivele educației și instruirii desfășurate în țară, și să încurajeze mijloacele de comunicare în masă să urmărească același obiectiv.

În determinarea politicii față de limba română, Serbia se angajează să **ia în considerare necesitățile și dorințele exprimate de grupurile ce folosesc limba română**. Serbia este încurajată să creeze, dacă este necesar, organe cu rol consultativ asupra tuturor chestiunilor legate de limba română.

Învățământ

În materie de învățământ, Serbia se angajează, în ceea ce privește zonele în care este folosită limba română, în funcție de situația limbii române și fără a aduce atingere învățământului în limba (-ile) oficială (-e) a (ale) statului:

- să prevadă desfășurarea unei **educații preșcolare** sau a unei părți substanțiale a educației preșcolare în limba română, cel puțin pentru elevii ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient
- să favorizeze și/sau încurajeze aplicarea măsurii prevăzute la punctul de mai sus
- să prevadă desfășurarea unui **învățământ primar, a unui învățământ secundar, a învățământului tehnic și vocațional,**

în întregime sau a unei părți substanțiale a acestuia, în limba română (limba română ca limbă de predare) sau să prevadă, în cadrul tuturor acestor forme de învățământ, ca predarea limbii române să facă parte integrantă din programa de învățământ, cel puțin pentru elevii ale căror familii o solicită și al căror număr este considerat suficient

- să prevadă studiul limbii române, ca **disciplină a învățământului universitar și superior**
- să favorizeze și/sau să încurajeze predarea limbii române în cadrul **educației pentru adulți sau al educației permanente**
- să ia măsuri pentru asigurarea predării **istoriei și a culturii** pe care limba română le exprimă

Justiția

Serbia se angajează, în ceea ce privește circumscripțiile autorităților judiciare în care numărul persoanelor folosind limba română justifică măsurile specificate mai jos, în funcție de situația limbii române și cu condiția ca utilizarea posibilităților oferite de prezentul paragraf să nu fie considerată de către judecător ca împiedicând buna administrare a justiției:

în cadrul **procedurilor penale**

- să garanteze acuzatului dreptul de a se **exprima în limba română**
- să prevadă ca **cererile și probele**, scrise sau orale, să nu fie considerate ca inadmisibile numai pe motivul că sunt formulate în limba română

dacă este necesar prin recurgerea la **interpreți și traduceri** care să nu implice cheltuieli suplimentare pentru cei interesați

în cadrul **procedurilor civile** și a **procedurilor în fața jurisdicțiilor competente în materie administrativă**

- să permită, ca atunci când **o parte la un litigiu** trebuie să compare personal în fața unui tribunal, aceasta **să se exprime în limba română**, fără ca prin aceasta să se expună la cheltuieli suplimentare

dacă este necesar prin recurgerea la **interpreți și traduceri**.

Serbia se angajează să nu conteste **validitatea actelor juridice** întocmite în țară numai pe motivul că acestea sunt redactate în limba română.

Serbia se angajează să facă accesibile, în limba română, **textele legislative naționale cele mai importante** și pe acelea care interesează în mod special pe cei ce utilizează limba română, dacă aceste texte nu sunt deja disponibile în alt fel.

Autoritățile administrative și serviciile publice

În **circumscripțiile administrative** ale statului locuite de un număr de vorbitori de limba română, care justifică măsurile specificate mai jos și în funcție de situația limbii române, Serbia se angajează, în măsura în care este posibil,

- să vegheze ca vorbitorii de limba română să poată **prezenta cereri orale sau scrise** în limba română

- să vegheze ca vorbitorii de limba română să poată **prezenta ca valabil un document întocmit în limba română**

- să permită autorităților administrative să **întocmească documente** în limba română.

În ceea ce privește **autoritățile locale și regionale** din zonele locuite de un număr de vorbitori de limba română în care se justifică măsurile specificate mai jos, Serbia se angajează să permită și/sau să încurajeze

- posibilitatea pentru vorbitorii de limbă română de a **prezenta cereri orale sau scrise** în limba română

- **publicarea de către autoritățile locale și regionale a textelor oficiale** și în limba română

- folosirea sau adoptarea, dacă este cazul alături de denumirea în limba (-ile) oficială (-ale), a formelor tradiționale și corecte ale **toponimiei** în limba română.

În ceea ce privește **serviciile publice** asigurate de către autoritățile administrative sau de către alte persoane care acționează în cadrul competenței acestora, Serbia se angajează, în zonele în care limba română este folosită, în funcție de situația limbii române și în măsura în care acest lucru este posibil, să permită vorbitorilor de limbă română **să formuleze cereri în limba română**.

În vederea aplicării măsurilor enumerate mai sus, Serbia se angajează pentru satisfacerea, în măsura în care este posibil, a cererilor **agenților publici care cunosc limba română** de a fi repartizați în zona în care limba română este folosită.

Serbia se angajează să permită, la cererea celor interesați, folosirea sau adoptarea de **patronime** în limba română.

Mijloace de comunicare

Serbia se angajează, pentru vorbitorii limbii române, în zonele în care limba română este folosită, în funcție de situația limbii române, în măsura în care autoritățile publice au, în mod direct sau indirect, competențe, atribuții sau un rol în acest domeniu, cu respectarea principiilor de independență și autonomie a mijloacelor de comunicare:

- în măsura în care **radioul și televiziunea au caracterul de servicii publice**, să ia măsuri corespunzătoare pentru ca **difuzorii să programeze emisiuni în limba română**

- să încurajeze și/sau să faciliteze emiterea de **programe private de radio în limba română**, în mod periodic

- să încurajeze și/sau să faciliteze difuzarea de **programe private de televiziune în limba română**, în mod periodic

- să încurajeze și/sau să faciliteze realizarea și difuzarea de **producții audio și audiovizuale în limba română**

- să încurajeze și/sau să faciliteze crearea și/sau menținerea cel puțin a unui **organ de presă în limba română**

- să **extindă măsurile existente de asistență financiară** la producțiile audiovizuale în limba română

Serbia se angajează să garanteze **libertatea de recepție directă a emisiunilor de radio și de televiziune ale țărilor vecine** realizate în limba română și să nu se opună retransmiterii de emisiuni de radio și televiziune din țările vecine, realizate în limba română. Serbia se angajează în plus să vegheze ca nici o restricție a libertății de expresie și a liberei circulații a informației în limba română să nu fie impusă presei scrise. Exercițarea libertăților menționate mai sus, poate fi supusă anumitor restricții prevăzute de lege.

Serbia se angajează să vegheze ca **interesele vorbitorilor limbii române să fie reprezentate sau luate în considerare** în cadrul structurilor eventual create, în conformitate cu legea, având ca sarcină garantarea libertății și a pluralității mijloacelor de comunicare.

Activități și facilități culturale

În ceea ce privește activitățile și facilitățile culturale – în special **biblioteci, videoteci, centre culturale, muzee, arhive, academii, teatre și cinematografe, precum și operele literare și producția cinematografică, folclorul, festivalurile, industria culturală**, incluzând în special utilizarea de noi tehnologii – Serbia se angajează, în zonele în care limba română este folosită și în măsura în care autoritățile publice au competențe, puteri sau un rol în acest domeniu:

- să încurajeze formele de exprimare și inițiativele specifice limbii române și să favorizeze diferite mijloace de acces la operele produse în limba română

- să favorizeze diferitele modalități de acces în alte limbi la operele produse în limba română, sprijinind și dezvoltând activitățile de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare

- să favorizeze accesul în limba română la operele produse în alte limbi, sprijinind și dezvoltând activitățile de traducere, dublare, post-sincronizare și subtitrare

- să încurajeze participarea directă a reprezentanților limbii române la demersurile de organizare a facilităților și de planificare a activităților culturale.

În ceea ce privește **alte zone** decât cele în care limba română este, în mod tradițional, folosită, părțile se angajează să auto-

alizeze, să încurajeze și/sau să prevadă, dacă numărul vorbitorilor de limbă română justifică aceasta, activități sau facilități culturale adecvate, în conformitate cu paragraful precedent.

Viața economică și socială

În ceea ce privește activitățile economice și sociale, Serbia se angajează, pentru ansamblul țării, **să se opună practicilor** ce

tind să descurajeze folosirea limbii române în cadrul activităților economice și sociale.

Schimburi transfrontaliere

Serbia se angajează

- să aplice acordurile bilaterale și multilaterale existente care o angajează **față de statele în care limba română este folosită** sau, dacă este necesar, să depună toate eforturile pentru a încheia astfel de acorduri, de natură să favorizeze **contactele** între vorbitorii limbii române din statele respective, în **domeniile**

culturii, învățământului, informației, formării profesionale și educației permanente

- în interesul limbii române, să faciliteze și/sau să promoveze **cooperarea transfrontalieră**, mai ales între **autoritățile regionale sau locale** din zonele în care limba română este folosită.

Ați întâlnit probleme?

Orice organizație sau asociație constituită în mod legal în Serbia poate atrage atenția Consiliului Europei în legătură cu probleme referitoare la obligațiile asumate de Serbia sub egida Cartei. Asemenea declarații pot fi trimise la:

European Charter for Regional or Minority Languages
Council of Europe
F-67075 Strasbourg
minlang.secretariat@coe.int

www.coe.int/minlang

The Language Guides were conceived to provide, for each language covered by the European Charter for Regional or Minority Languages, an overview of the provisions applying to it. This citizen's guide does not replace the Charter. For the authentic wording of all the provisions accepted by the Parties and the list of regional or minority languages covered by them, please refer to the Council of Europe's website at <http://conventions.coe.int>. Further Language Guides will be gradually prepared.